

Deze tekst bevat extra achtergrondinformatie bij de drie eisen van de campagnetekst van 16 oktober die vanuit BAPN en haar regionale netwerken armoedebestrijding werd samengesteld.

ALGEMEEN KADER:

de aanbeveling van actieve inclusie

De drie eisen van deze campagne zijn de drie pijlers uit een Europese aanbeveling die werd goedgekeurd in 2008: **de aanbeveling van actieve inclusie van personen die van de arbeidsmarkt zijn uitgesloten**!. In deze aanbeveling wordt terecht gesteld dat tewerkstelling om een combinatie van verschillende aspecten gaat. Naast een focus op een inclusieve arbeidsmarkt, richt men zich evengoed op het belang van het voorzien van een toereikend inkomen voor iedereen en de toegang tot kwalitatieve diensten. Deze drie pijlers moeten één geheel vormen. Zij moeten allen tegelijk worden uitgebouwd en niet slechts één element wil men een hefboom aanreiken in de strijd tegen armoede.

“Gezien het huidig tekort aan plaatsen in de kinderopvangdiensten, wordt er door deze diensten dikwijls voorrang gegeven aan kinderen van werkende ouders. Werkloze ouders kunnen hier dan niet met hun kinderen terecht. Dit maakt het moeilijk om werk te zoeken, een opleiding te volgen of simpelweg de noodzakelijke zuurstof te hebben om iets anders op te nemen.”
José, moeder van een gezin in armoede

De stap naar werk zetten, kan worden vereenvoudigd als mensen meer “ademruimte” krijgen. Wanneer de stress van het dagelijkse (over)leven afneemt. Zowel een standvastig en toereikend inkomen als de steun van diensten is hierin cruciaal. De aanbeveling van actieve inclusie, met de drie pijlers, vertoont daarom een dieper inzicht in armoede en de mogelijke hefbomen om aan die situatie te ontsnappen.

Deze aanbeveling moet door beleidsmakers meer worden opgenomen en moet worden omgezet in concrete maatregelen die hun effect hebben op de dagelijkse realiteit van mensen in armoede. Er is dringend nood aan een gelijktijdige, intensieve en evenredige investering in alle drie de pijlers.

 EIS 1**LAAGSTE INKOMENS OMHOOG**

Volgens de Europese berekeningswijze zijn kinderen en jongeren in België arm als zij in een gezin leven waarvan het inkomen per maand minder is dan 60% van het nationaal mediaan inkomen. Dit noemt men de armoederisicogrens. Deze armoederisicogrens wordt berekend op basis van de gezinssamenstelling. Zo is een alleenstaande in België arm als hij/zij over een maandelijks inkomen beschikt dat onder de €966 ligt. Een gezin met twee volwassenen en twee kinderen (onder de 14j) leeft in armoede wanneer het over een inkomen van minde r dan €2.029 per maand beschikt (laatste cijfers 2009).² In België leeft 16% van de kinderen en jongeren in armoede en er is sprake van een stijgende tendens. Het algemene armoedecijfer van de Belgische bevolking bedraagt 14,6%³.

In België liggen nog veel inkomens en uitkeringen onder deze armoederisicogrens. Dit is onaanvaardbaar. Gaan we bijvoorbeeld kijken naar het leefloon. Voor een samenwonende komt het leefloon neer op een maandbedrag van €513,46. Voor een alleenstaande op €770,18 en voor een persoon met een gezin ten laste €1026,91 (cijfers september 2011).⁴ We kunnen niet anders dan vaststellen dat er een enorme kloof is tussen wat mensen ontvangen en de armoederisicogrens. Dit is overigens waar niet alleen voor de uitkeringen, maar ook vele inkomens uit arbeid, vervangingsinkomens, pensioenen,... bevinden zich onder de armoederisicogrens.

Op basis van getuigenissen van mensen in armoede stellen we vast dat zelfs die bedragen van de armoederisicogrens (€966 en €2.029 per maand) ontoereikend zijn. Belgisch onderzoek⁵ bevestigt deze bevinding en wijst erop dat de Europese armoedegrens onvoldoende is om een waardig leven te kunnen leiden: daarvoor is een hoger nettobedrag per maand nodig. Maak zelf maar eens de som: waar kom je met €966 per maand als alleenstaande, of met €2029 voor een gezin met twee kinderen...?

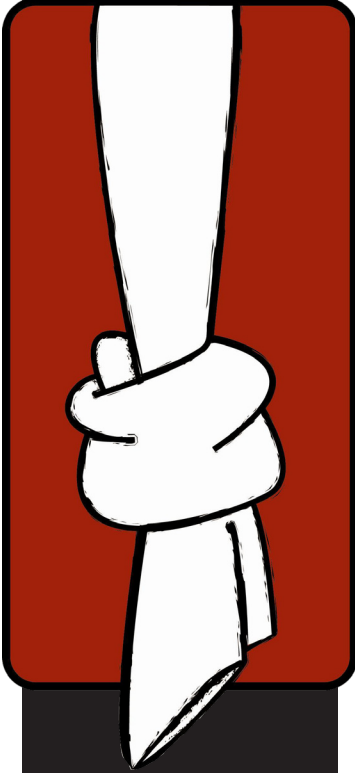
² Cijfers vanuit de FOD Economie:

http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/inkomens/armoede/

³ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t2020_52

⁴ Cijfers vanuit de POD Maatschappelijke Integratie:
<http://www.mi-is.be/be-nl/ocmw/equivalent-leefloon>

⁵ Van Thielen, K., Baldewijns, K. et al (2010). Minibudget: wat hebben gezinnen nodig om menswaardig te leven in België? Leuven: Acco.

“Mensen die voldoende inkomen hebben staan vaak niet stil bij wat het leven nu werkelijk kost en waar overall geld naartoe gaat: tal van verzekeringen of verplichte belastingen waar je niet onderuit kan. Soms zijn dat kleine bedragen, maar elke euro bijt ik in twee. De huur is natuurlijk de grootste kost. Dan ook nog je gas, elektriciteit, eten, gezondheidskosten,...”

Daniel, leeft in armoede

“Aan het begin van de maand maak ik mijn rekening en maak ik een lijstje van de uitgaven die ik ga hebben deze maand. Maar als ik dat lijstje opmaak, kom ik vaak al op negatief uit. Als er dan nog eens onverwachte kosten bijkomen, dat is een ramp. En waar we dan op besparen, dat is eten. Mijn rekening is al gemaakt: deze maand hebben we €2 per persoon per dag aan eten voor mij en mijn dochter. Dat is overleven.”

Pascale, opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede

“De inkomens en uitkeringen zijn niet evenredig met de uitgaven die men heeft.”

André, leeft in armoede

Het onderzoek rond het minibudget vertrekt vanuit de vraag wat een gezin in België minimaal nodig heeft om menswaardig te kunnen leven. Zo komen de onderzoekers tot een korf: een geheel aan goederen en diensten die noodzakelijk zijn om een menswaardig leven te leiden. Cruciaal in deze analyse is dat men vertrekt vanuit de reële noden en de rechten van het individu: goede huisvesting, gezond voedsel, toegang tot onderwijs,... Aan deze items uit de korf koppelt men dan een bedrag dat overeenstemt met de Belgische realiteit.

BAPN eist dat de laagste inkomens en uitkeringen worden opgetrokken tot minstens aan een bedrag dat rekening houdt met de reële kost van het leven, zoals de “korf” uit het minibudget-onderzoek.

 EIS 2**TOEGANG TOT KWALITEITSVOLLE DIENSTEN**

De toegang tot diensten, bovenal de toegang tot publieke diensten, is essentieel omdat diensten vandaag de toegangspoort zijn tot het laten gelden van rechten. Jammer genoeg stellen we vast dat in het contact met diensten mensen in armoede geconfronteerd worden met vele drempels (zoals financiële drempels, gebrek aan vertrouwen, vervelende openingsuren, schaamte, moeilijke bereikbaarheid,...) die catastrofale gevolgen hebben op hun leven. BAPN pleit voor een automatische toekenning van rechten, wat een groot deel van het probleem zou kunnen oplossen. Steeds vaker worden gezinnen in armoede onderworpen aan toenemende controle en groeiende administratieve lasten.

“Het is soms moeilijk om een recht te doen gelden of hulp te krijgen. De administratie is te ingewikkeld en er is een gebrek aan coördinatie bij de diensten. Daarbij komt nog dat men voortdurend moet bewijzen dat men arm is, je hebt steeds de indruk ‘verdacht’ te zijn.”

Chantal, leeft in armoede

Deze stigmatisering van kinderen, jongeren en gezinnen in armoede tast ook hun zelfvertrouwen aan en zorgt voor nog grotere drempels op weg naar noodzakelijke diensten.

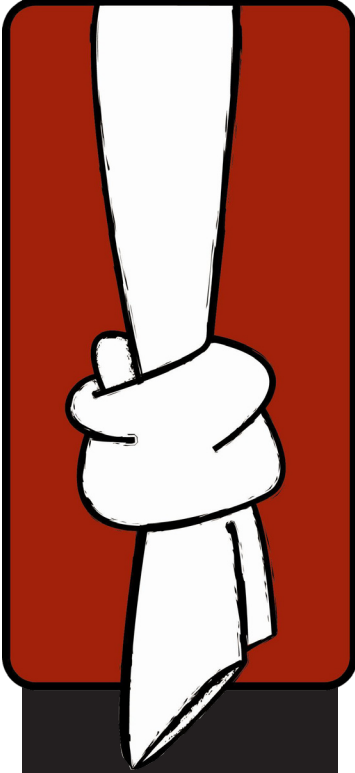
Voor gezinnen in armoede is een wezenlijk knelpunt **de toegang tot kinderopvang**. De noden van gezinnen in armoede op dit vlak moeten 100% gedekt worden door kwaliteitsvolle kinderopvangdiensten en moeten financieel toegankelijk zijn.

Verder is ook **de toegang tot vrije tijd**, tot culturele en sportieve activiteiten, jeugdbewegingen, buurtanimatie,... noodzakelijk voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het is een plaats om plezier te beleven, een sociaal netwerk uit te bouwen, zelfvertrouwen op te bouwen,...

Het hoeft geen betoog dat in het leven van kinderen en jongeren tenslotte **de toegang tot onderwijs** een belangrijke rol speelt. Ze brengen een groot deel van hun jaren door op de schoolbanken. Het onderwijs bepaalt sterk de toekomst van het kind of de jongere. We stellen vast dat de school nog veel te weinig een instrument is dat de cirkel van generatiearmoede kan doorbreken. Maar integendeel, versterkt en bevestigt het onderscheid tussen de verschillende groepen in onze samenleving en werkt op die manier sociale uitsluiting in de hand. Om kinderen, jongeren en ouders in armoede te ondersteunen is betaalbaar onderwijs noodzakelijk.

“Dat onderwijs niet kosteloos is, blijft een belangrijke hinderpaal voor de toegang tot studies, maar eveneens tot een goede relatie tussen de school, het kind en het gezin. [...] Een computer en internet zijn tegenwoordig een ‘must’. Dit blijkt moeilijk te zijn voor vele gezinnen.”

Annick, leeft in armoede

“Ik had geen internet thuis en durfde dat niet voor de hele klas te zeggen. Ik ben dan zo maar naar huis gegaan. De volgende dag heb ik al mijn moed samengeraapt en de leerkracht erover aangesproken. Of er geen oplossing was om na de schooluren gebruik te maken van de computers in de klas. Dat ging niet. En daar stond ik dan. Ik heb zoiets nooit meer durven vragen.”
Christel, leeft in armoede

Om kinderen en jongeren in armoede te ondersteunen moet meer geïnvesteerd worden in de strijd tegen discriminatie in het onderwijs. Kinderen en jongeren uit kansarme gezinnen zijn vaker dan anderen slachtoffer van het watervalstelsel en hebben dus een groter risico om doorverwezen te worden naar het technisch en beroepsonderwijs. Zo komen vele kansarme jongeren terecht in een richting die ze eigenlijk niet zelf gekozen hebben, wat de motivatie niet ten goede komt. Ouders voelen zich in dergelijke situaties vaak onmachtig omdat ze niet kunnen teruggrijpen op bronnen of hulpmiddelen die voor andere gezinnen vanzelfsprekend zijn zoals extra uitleg kunnen geven aan je kind voor een rekenopdracht (ouders zijn vaak zelf laaggeschoold), een rustige studeerplek, een goede computer, privélessen,... In het opvangen van deze moeilijkheden kan de school een grote rol spelen.

“De school moet gratis en kwaliteitsvolle remediëring aanbieden. De ouders zijn soms niet in staat om hun kinderen te helpen, dikwijls al vanaf de lagere school. Ze hebben ook niet de middelen om beroep te doen op een betalende dienst hiervoor. Dus al gauw komt het CLB erbij kijken, maar daar hangt dan vaak ook een doorverwijzing naar een andere richting aan vast... Terwijl het misschien ook anders opgelost kon worden, meer laagdrempelig, preventief,...zonder onmiddellijk te moeten overgaan tot doorverwijzing.”
Paul, leeft in armoede

“De opsporing van leermoeilijkheden moet zo vroeg mogelijk gebeuren en moet leiden tot een specifieke ondersteuning in de school zelf en mag geen verantwoordelijkheid zijn van de ouders. Het nalaten van een efficiënte, vroegtijdige opsporing van leermoeilijkheden heeft soms een onnodige heroriëntering naar bijzonder onderwijs tot gevolg.”
Carine, leeft in armoede

BAPN eist:

- toegang tot kinderopvang
- toegang tot vrije tijd
- betaalbaar onderwijs voor iedereen
- extra preventieve maatregelen op maat van kansarme gezinnen en jongeren om discriminatie te voorkomen en het watervalstelsel te bestrijden
- dat leerkrachten in hun opleiding zowel als tijdens het uitoefenen van hun functie vorming/nascholing krijgen over armoede
- extra ondersteuning aan leerlingen en ouders door middel van vertrouwensfiguren.

EIS 3**TOEGANG TOT DE ARBEIDSMARKT**

Werk zou een belangrijk instrument moeten zijn om aan de armoede te ontsnappen, echter niet eender welke job voor eender wie garandeert deze ontsnapping. Er zijn verschillende voorwaarden waaraan moet worden voldaan. Zo moet het werkaanbod realistisch zijn en op maat van de werkzoekende, is er nood aan ondersteuning, aan een veilige omgeving, moet het contract duurzaam zijn en het inkomen correct. Ook de toegang tot andere diensten is noodzakelijk om de stap naar werk te kunnen zetten.

“Ik woon in een klein appartement in Brussel, het is veel te klein voor het gezin en er is veel vocht op de muren. De isolatie is ook niet wat het moet zijn, we stoken voor de burens. Door mijn slechte woonst kan ik me op niets anders concentreren.”

Latifah, leeft in armoede

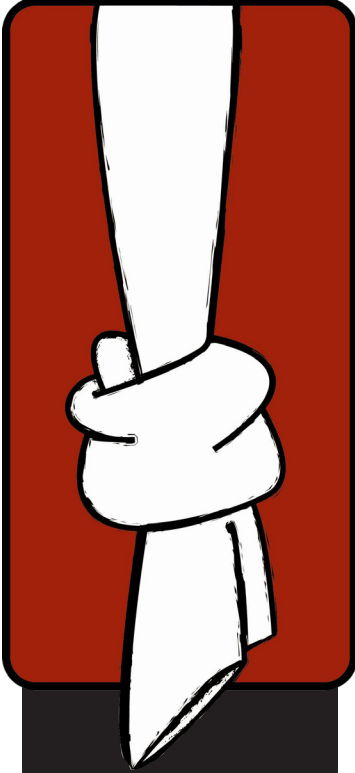
Gezinnen met een laag inkomen steken enorm veel tijd en energie in overleven en het zoeken naar oplossingen voor dagelijkse moeilijkheden. Een vast en toereikend inkomen kan die voortdurende stress en kopzorgen drastisch verminderen. Ouders willen voor hun kinderen het beste en moeten zich vaak in moeilijke bochten wringen om toch maar aan het werk te geraken om een inkomen te kunnen verzekeren.

“Ik ben zo blij nu eindelijk werk te hebben. Het heeft lang geduurd voor ik geschikt werk vond. Nu heb ik uiteindelijk werk en dat stelt me gerust: werk hebben, dat geeft zekerheid voor de toekomst, een basis. Ik kan de huur tenminste betalen, de elektriciteit, de schoolkosten van de kinderen. Geen luxe natuurlijk, maar een houvast.”

Xavier, leeft in armoede

“Je vergeet je eigen jeugd niet. Daarvan wil ik mijn kinderen besparen. Om ze alle kansen te geven is't serieus puzzelen. De job vraagt veel, de uren zijn gelukkig wel goed, maar ik ben lang onderweg, het loon is ook te laag om echt te leven, het is tellen... elke dag weer. Het kost me veel energie. Maar het móet.”

Pascale, opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede

Jongeren zijn extra kwetsbaar wat betreft werkgelegenheid vandaag: ze maken tot bijna drie keer meer kans om werkloos te zijn. Zeker in grootsteden is deze problematiek groot.⁶ In de verhalen van jongeren, speelt een element een grote rol: opleidingsfactoren (het diploma, een grote schoolachterstand, het watervalstelsel dat ervoor zorgt dat jongeren uit kansarme gezinnen snel terecht komen in technisch en beroepsonderwijs,...). Bovendien is het gevaar om langdurig werkloos te zijn, groter bij de laagst geschoolden.⁷ En lopen jongeren uit kansarme gezinnen een groter risico om laaggeschoold te zijn.

“Ik werk in de sociale economie, maar daar heb je helemaal geen
groeikansen. Ik wil iets anders doen, wat ik graag doe, maar hoe? Wie
zal me daarbij helpen?”

Thomas, leeft in armoede

BAPN eist:

- dat men in de begeleiding van jongeren naar werk steeds de interesse van de jongere, van wat hij/zij zelf graag wilt doen, centraal stelt
- dat het werkgelegenheidsbeleid de klemtoon legt op de creatie van kwalitatief duurzame jobs, met voldoende ondersteuning en op maat van jonge laaggeschoolden

⁶ In de Brusselse regio is maar liefst 34% van de jongeren werkloos. Bron: Jongeren onder de 25 jaar. Bron : Observatoire bruxellois de l'emploi - Actiris, 2009.

⁷ http://hiva.kuleuven.be/resources/pdf/publicaties/R1260a_nl.pdf